

### **Список використаних джерел:**

1. Наказ Міністерства внутрішніх справ Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України від 13.11.2017 №920. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17#Text> (дата звернення 19.09.2025)
2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення 19.09.2025)
3. Варенья Н. М., Бедратий Ю. В., Алекумов С. С. Правове регулювання використання поліграфа в кримінальному процесі: за та проти. Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми. 2025. №9. С. 1-6. URL: <https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel/article/view/346/335> (дата звернення 19.09.2025)
4. Курман О. В., Балибіна А. Р. Використання поліграфа при розслідуванні кримінальних правопорушень: проблеми тактики та правового регулювання. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2024. №2. С.686-691 URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3c85118e-b089-425b-9a6d-910da4e9a215/content> (дата звернення 19.09.2025)
5. Градун С. А. Правова регламентація використання поліграфа в секторі безпеки і оборони України. Центральноукраїнський вісник права та публічного управління. 2024. Вип. 3(7). С. 67-80. URL: <https://cu.j.dnuvs.ukr.education/index.php/cuj/article/view/69/65> (дата звернення 19.09.2025)

**ШЕВЧУК Віктор**

*доктор юридичних наук, професор,  
завідувач кафедри криміналістики  
Національного юридичного  
університету імені Ярослава  
Мудрого, головний науковий  
співробітник НДІ вивчення проблем*

*злочинності імені академіка В. В.  
Сташиса НАПрН України,  
заслужений юрист України*

## **ІННОВАЦІЙНІ КРИМІНАЛІСТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЗАСОБИ І МЕТОДИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙНИ**

Корупція залишається одним з найгостріших викликів сучасного світу, що підриває ефективність державного управління, знижує довіру громадян до влади та створює перешкоди для сталого економічного розвитку. В епоху цифрової трансформації світового співтовариства традиційні методи боротьби з корупцією часто виявляються недостатніми для протидії складним та багат шаровим корупційним схемам, що використовують сучасні технологічні рішення для приховування злочинної діяльності [1, с. 59-77]. Стрімкий розвиток інформаційних технологій та їх інтеграція в усі сфери суспільного життя створюють не лише нові можливості для підвищення ефективності антикорупційної діяльності, але й породжують серйозні виклики для правоохоронних органів, що вимагають переосмислення підходів до виявлення та розслідування корупційних правопорушень [2, с. 453].

Особливої гостроти набуває проблема зростаючої складності корупційних схем, які все частіше використовують цифрові технології, криптовалюти, офшорні юрисдикції та розподілені мережі для приховування слідів злочинної діяльності. Транскордонний характер сучасної корупції створює особливі виклики для національних правоохоронних систем, оскільки корупційні операції можуть здійснюватися з території будь-якої держави, маскуючи своє справжнє походження через складні ланцюжки фінансових транзакцій та цифрових слідів. Це суттєво ускладнює процес виявлення корупційних схем та притягнення винних до відповідальності, вимагаючи

розробки нових механізмів використання інноваційних криміналістичних засобів та технологій [3, с. 137].

Вбачається, що досить потужним інструментом у боротьбі з корупцією є аналіз великих даних (Big Data). Він передбачає використання статистичних методів та машинного навчання для обробки величезних обсягів структурованих та неструктурованих даних з метою виявлення трендів, шаблонів та зв'язків. Основні методи аналізу включають описову (що сталося), діагностичну (чому сталося), прогнозну (що буде) та прескриптивну (що робити) аналітику. Переваги використання Big Data полягають у можливості обробляти дані в реальному часі, виявляти приховані тенденції, знижувати витрати та ефективніше управляти ризиками (Big Data). Прикладами використання Big Data є інструмент Digiwhist (ЄС), створений для виявлення шахрайства в державних закупівлях на європейському рівні шляхом аналізу великих даних, та система швидкого оповіщення SALER (Валенсія, Іспанія), що відповідає за ідентифікацію ознак нерегулярності в адміністративних файлах на основі аналізу даних [4].

Певну зацікавленість з практичної точки зору також набувають використання технологій OSINT у антикорупційних розслідуваннях. Вони можуть включати: моніторинг соціальних мереж для виявлення стилю життя посадовців, що не відповідає їхнім доходам, аналіз декларацій та їх зіставлення з даними з відкритих реєстрів нерухомості, транспортних засобів, бізнесу; використання геолокаційних даних та супутникових знімків для виявлення незадекларованого майна; аналіз фото- та відеоматеріалів для ідентифікації осіб та подій; виявлення прихованих зв'язків між політично значущими особами (PER), їх родичами та бізнес-структурами; аналіз державних закупівель та тендерної документації для виявлення конфліктів інтересів та ознак змови [5].

Крім цього, OSINT-технології досить ефективно застосовується для виявлення незадекларованих активів, прихованих конфліктів інтересів, фіктивних компаній, що використовуються у корупційних схемах,

відстеження фінансових потоків через офшорні юрисдикції (у поєднанні з аналізом витоків даних, таких як Panama Papers (Dalby, 2019), та загалом для збору доказової бази у справах про корупцію.

Корупція залишається однією з найгостріших та найактуальніших соціальних проблем сучасної України, що становить реальну загрозу її національній безпеці, демократичному розвитку та конституційному ладу. При цьому характерною рисою корупції в Україні є її системність та високий рівень інституціоналізації. Спостерігається небезпечний симбіоз олігархічного бізнесу з корумпованими представниками державного апарату, що призводить до ухвалення управлінських рішень на користь вузьких груп осіб та перерозподілу суспільних благ. Це створює ситуацію, коли корупція стає невід'ємною частиною функціонування певних секторів економіки та владних структур.

В Україні створено систему спеціалізованих антикорупційних органів, ключовими з яких є Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Державне бюро розслідувань (ДБР). Їхня ефективність значною мірою залежить від здатності використовувати сучасні інноваційні засоби та технології. НАБУ є головним органом, відповідальним за розслідування топ-корупції. У своїй діяльності НАБУ приділяє значну увагу впровадженню цифрових інструментів.

Аналіз наявної інформації свідчить про певну нерівномірність у впровадженні та використанні інноваційних технологій різними антикорупційними органами України. НАБУ та САП демонструють більш активне та системне впровадження цифрових інструментів, таких як система «іКейс» та аналітичні програмні комплекси, що підтверджується їхніми стратегічними документами, звітами та публічними заявами. Інформація про аналогічні системні зусилля з боку ДБР у сфері інноваційної криміналістики є значно менш деталізованою у наданих джерелах. Ця нерівномірність може бути зумовлена різними факторами, включаючи відмінності у мандатах та підслідності цих органів, рівні пріоритезації технологічного розвитку, обсягах

фінансування та наявній технічній спроможності. Така ситуація може створювати певні проблеми у міжвідомчій взаємодії та координації зусиль, а також впливати на загальну ефективність антикорупційної системи країни [6]. Для забезпечення синергетичного ефекту та уникнення «технологічних розривів» важливо прагнути до більш збалансованого та скоординованого технологічного розвитку всіх ланок антикорупційної інфраструктури.

Аналіз міжнародного досвіду демонструє високу ефективність інноваційних технологій у боротьбі з корупцією. Систематизація практик використання штучного інтелекту та аналізу великих даних у провідних країнах світу показала суттєве підвищення точності виявлення підозрілих транзакцій, значне скорочення помилкових спрацьовувань та можливість обробки величезних масивів документів у стислі терміни. Водночас виявлено критичні виклики, серед яких залежність від якості даних, ризики алгоритмічної упередженості та високі вартості впровадження технологічних рішень.

Блокчейн-технології показують найбільшу ефективність у сферах з чіткими процедурами та великою кількістю учасників, зокрема земельних реєстрах та державних закупівлях. Міжнародні кейси засвідчують значне зниження ризиків шахрайства та підвищення прозорості державних процесів. Успішні проекти характеризуються поетапним впровадженням, державною підтримкою та адаптацією до місцевих умов, проте стикаються з проблемами масштабованості, регуляторними обмеженнями та необхідністю кардинальних законодавчих змін.

OSINT-технології революціонізували підходи до антикорупційних розслідувань, демократизувавши розслідувальні можливості та надавши потужні інструменти не лише спеціалізованим державним органам, але й громадським організаціям та журналістам-розслідувачам. Це створило альтернативні канали виявлення корупції, незалежні від можливого політичного впливу чи ресурсних обмежень державних структур, та суттєво

розширило коло суб'єктів, здатних ефективно викривати корупційні правопорушення.

В Україні спостерігається нерівномірність технологічного оснащення антикорупційних органів. НАБУ демонструє лідерство у впровадженні інноваційних технологій, активно використовуючи систему іКейс, штучний інтелект, аналіз великих даних та OSINT-методику, що підтверджується стратегічними документами та угодами про співпрацю з профільними міністерствами. САП ефективно координує з НАБУ через спільні цифрові платформи, тоді як ДБР потребує значного розвитку технологічних спроможностей та інвестицій у сучасні засоби розслідування.

Вбачається, що ефективність інноваційних технологій критично залежить від системної інтеграції різних цифрових рішень та якості підготовки персоналу. Найвищий економічний ефект демонструють інтегровані системи, що поєднують штучний інтелект, блокчейн, OSINT та цифрову форензіку в рамках єдиних аналітичних платформ [7]. Водночас виявлено прямий зв'язок між складністю корупційного правопорушення та доцільністю використання високотехнологічних рішень. Більше того, українські експертні установи, громадські організації та журналісти-розслідувачі відіграють надзвичайно важливу роль у використанні інноваційних методів виявлення корупції. Їхня діяльність формує потужний недержавний сегмент антикорупційної системи, який часто компенсує обмеження офіційних інституцій та стимулює їх до більш активної роботи.

Одним із найбільш перспективних напрямів забезпечення протидії корупційних кримінальних правопорушень, на наш погляд, сьогодні набуває їх належне криміналістичне забезпечення, яке набуває комплексного характеру. Успішне забезпечення діяльності щодо розслідування корупційних кримінальних правопорушень передбачає врахування комплексного підходу до вирішення завдань протидії корупції. Серед видів та форм забезпечення діяльності в цьому контексті особливого значення набуває врахування:

організаційного; інформаційно-аналітичного; психологічного; матеріально-технічного; фінансового; фінансового; соціального; науково-методичного; законодавчого; криміналістичного та інших форм забезпечення протидії корупції в умовах війни.

Таким чином, проведене дослідження засвідчує, що реалізація потенціалу інноваційних криміналістичних засобів та технологій у боротьбі з корупцією потребує комплексного системного підходу. Такий підхід має включати розвиток цифрових компетенцій персоналу, формування відповідної інституційної культури, забезпечення технологічної інтеграції, кардинальне удосконалення правового регулювання цифрових доказів та розробку стратегії цифрової трансформації антикорупційних органів. Лише за умови синхронізації всіх цих компонентів можлива ефективна модернізація національної системи боротьби з корупцією відповідно до сучасних технологічних можливостей та міжнародних стандартів.

#### Література:

1. Shevchuk, V., Zhuravel, V., Yevdokimenko, S., Yevdokimenko, S., Myshkov, Y. (2025). Forensic Examination and Criminalistics in Investigating War Crimes: European and Ukrainian Experiences. *Jurnal Media Hukum*, 32(1), 59-77. DOI: <https://doi.org/10.18196/jmh.v32i1.25056>
2. Шевчук В. М. Формування та реалізації криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6. 2022. С. 450 – 455.
3. Baltrūnienė J., Shevchuk V. Artificial Intelligence Technologies in Law Enforcement and Justice: Ukrainian and European experience. *Цифрова трансформація кримінального провадження в умовах воєнного стану* : матеріали Всеукр. круглого столу (Харків, 16.12.2022). Харків, 2022. С.135-140.
4. Konovalova V. O., Shevchuk V. M. Application of digital technologies in criminalistics in the conditions of war. *Цифрова трансформація кримінального провадження в умовах воєнного стану*: матеріали круглого столу (м. Харків,

23 груд. 2022 р.); НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Х.: Право, 2022. С.141-146.

5. OSINT-інструменти 2025: Топ-10 рішень для збору та аналізу даних. (2025). <https://softlist.com.ua/ua/news/osint-instrumenty-2025-top-10-resheniy-dlya-sbora-i-analiza-dannyh>

6. Shevchuk, V., Morozova T., Chornyi, H., Nehrebetskyi V., and Slobodeniuk, I. (2025). Artificial Intelligence in Criminal Proceedings: Criminalistic and Criminal Procedural Problems. *International Annals of Criminology*, 2025. Pp. 1-19. DOI: <https://doi.org/10.1017/cri.2025.10090>

7. Shevchuk V., Bululukov O., Chornyi H., Tyshchenko O., Baranchuk V. Latest Criminalistic Tools and Technologies in the Investigation of Cybercrimes: International and Ukrainian Experience. *Revista de Direito, Estado e Telecomunicacoes*. 2025. Vol. 17, iss. 2. Pp. 207–235. DOI: <https://doi.org/10.26512/lstr.v17i2.55927>

## СЕКЦІЯ 5.

### НОВІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ КОНФЛІКТУ.

**ВАЛЄЄВ Руслан**

доцент кафедри адміністративного  
права і процесу ННІ ПФППД НПУ  
Дніпровського державного  
університету внутрішніх справ  
кандидат педагогічних наук